

PHẠM XUÂN LUẬN

MODULE GDTX

27

**MỘT SỐ KĨ NĂNG CẦN THIẾT
ĐỂ TỔ CHỨC THỰC HIỆN
CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC
ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CỦA NGƯỜI HỌC,
CẬP NHẬT KIẾN THỨC, KĨ NĂNG,
CHUYỂN GIAO CÔNG NGHỆ**

A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN

Module này cung cấp cho GV làm việc tại các cơ sở giáo dục thường xuyên một số kĩ năng cơ bản để chỉ đạo hoạt động trung tâm học tập cộng đồng như:

- Kĩ năng xác định nhu cầu, cách thức điều tra nhu cầu người học tại cộng đồng.
- Kĩ năng biên soạn tài liệu cho phù hợp đối tượng vùng miền.
- Giới thiệu một số kĩ năng dạy học người lớn.
- Kĩ năng tổ chức thực hiện chương trình sao cho phù hợp đối tượng vùng miền.

B. MỤC TIÊU TÀI LIỆU

1. MỤC TIÊU CHUNG

GV TTGDTX được cung cấp kĩ năng xác định và điều tra nhu cầu người học tại cộng đồng, biết quy trình biên soạn tài liệu, học liệu phù hợp với địa phương, đối tượng người học, phổ biến được phương pháp dạy học người lớn cho hướng dẫn viên, báo cáo viên TTHTCD.

2. MỤC TIÊU CỤ THỂ

2.1. Kiến thức

Nêu được nhu cầu học tập là gì, đặc điểm của nhu cầu học tập, vai trò của tài liệu học tập và phương pháp dạy học người lớn.

2.2. Kĩ năng

- Biết tổ chức khảo sát nhu cầu học tập của người dân, đề xuất nội dung, biên soạn tài liệu;
- Có kĩ năng biên soạn tài liệu phù hợp với yêu cầu của người học và đặc điểm của vùng miền.
- Biết lựa chọn phương pháp, tổ chức thực hiện chương trình sao cho phù hợp đối tượng vùng miền

2.3. Thái độ

Trân trọng người học, cảm thông với điều kiện và hoàn cảnh sống của từng đối tượng người học.

C. CÁC HOẠT ĐỘNG

THÔNG TIN NGUỒN

- Sổ tay phát triển TTHTCĐ.
- Sổ tay nghiệp vụ quản lý và tổ chức hoạt động TTHTCĐ Sở GD&ĐT Hoà Bình.

Các hoạt động chủ yếu:

Hoạt động 1: Tìm hiểu về nhu cầu học tập và kĩ năng khảo sát điều tra nhu cầu người học trong cộng đồng.

Hoạt động 2: Tìm hiểu một số kĩ năng biên soạn tài liệu học liệu địa phương.

Hoạt động 3: Tìm hiểu một số kĩ năng dạy học người lớn.

Hoạt động 4: Lựa chọn phương pháp, hình thức tổ chức thực hiện Chương trình tại địa phương?

Hoạt động 1: Tìm hiểu về nhu cầu học tập và kĩ năng khảo sát điều tra nhu cầu người học trong cộng đồng.

1.1. MỤC TIÊU HOẠT ĐỘNG

- **Nắm được đặc điểm và cách phân loại nhu cầu học tập.**
- **Có được một số kĩ năng xác định nhu cầu học tập.**

1.2. TIẾN TRÌNH HOẠT ĐỘNG

- **Từng cá nhân tự xây dựng và trình bày khái niệm nhu cầu học tập.**
- **Nêu đặc điểm nhu cầu học tập của cộng đồng.**
- **Nêu cách phân loại các nhu cầu học tập.**

* *Bài tập 1.*

- **Anh, chị hãy phân loại nhu cầu học tập.**
 - **Tự chọn dấu hiệu phân loại.**
 - **Cho biết ý kiến về cách phân loại nhu cầu sau:**
- 1) Nhu cầu do cá nhân và cộng đồng ý thức được.

- 2) Nhu cầu do cá nhân và cộng đồng chưa ý thức được.
- 3) Nhu cầu do vận động và tuyên truyền mà có.
- 4) Nhu cầu do yêu cầu của cơ chế quản lý xã hội, nghề nghiệp đặt ra.

Đồng ý

☐

Không đồng ý

☐

Chỉnh sửa

☐

- Thảo luận để chia sẻ vai trò các loại thông tin trong việc xác định nhu cầu học tập

* *Bài tập 2.*

- 1) Thiết kế bảng hỏi để thu thập thông tin.
- 2) Vẽ bản đồ thôn bản về cách bố trí câu lạc bộ cộng đồng có cùng sở thích.
- 3) Vẽ sơ đồ hình cây nhân quả dẫn đến đói nghèo.

Các nhóm trình bày ý kiến thảo luận và bài tập của mình trước hội thảo

Thư kí tổng hợp, GV tổng kết bổ sung kết luận. (Phiếu 1)

ĐÁNH GIÁ

Kĩ năng tiếp cận cộng đồng của HV thông qua việc giải quyết các bài tập hoạt động có phù hợp không?

Hoạt động 2: Tìm hiểu một số kĩ năng cơ bản biên soạn tài liệu, học liệu địa phương.

2.1. MỤC TIÊU HOẠT ĐỘNG

- Người học biết được cách biên soạn tài liệu, học liệu địa phương phù hợp đối tượng, tháo gỡ vấn đề mà cộng đồng quan tâm.
- Nắm được kĩ năng cần thiết để biên soạn tài liệu, học liệu địa phương phù hợp đối tượng.

2.2. TIẾN TRÌNH HOẠT ĐỘNG

- Từng cá nhân thiết kế câu hỏi trước khi biên soạn tài liệu, học liệu mới trên giấy A4.

- Các nhóm nêu quy trình biên soạn tài liệu, học liệu mới: Sau đó trao đổi, thảo luận.

GV bổ sung bằng cách trình chiếu nội dung sau đây:

a) Biết đặt vấn đề

- Đối tượng sử dụng tài liệu là ai? Viết về vấn đề gì? Có bao nhiêu người cần kiến thức đó?
- Xác định rõ mục tiêu. – Trả lời câu hỏi: Biên soạn tài liệu nhằm mục đích gì?
- Nội dung tài liệu. – Trả lời câu hỏi: Tài liệu này viết về cái gì?
- Cách biên soạn. – Trả lời câu hỏi: Tài liệu này viết bằng cách nào?

b) Biết quy trình biên soạn tài liệu, học liệu mới

Bước 1. Lựa chọn chủ đề.

Bước 2. Xác định mục tiêu.

Bước 3. Lựa chọn nội dung.

Bước 4. Lựa chọn hình thức.

Bước 5. Soạn thảo nội dung và minh họa.

Bước 6. Thử nghiệm và xin ý kiến chuyên gia thẩm định.

Bước 7. Sửa chữa và hoàn thiện.

c) Biết cách biên soạn các tài liệu, học liệu dùng trong cộng đồng

- Sách mỏng.
- Tờ rơi.
- Áp phích.

Bài tập. Biên soạn tờ rơi về hướng dẫn quy trình chăm sóc cây, con trong gia đình.

ĐÁNH GIÁ

Qua hoạt động đánh giá khả năng sáng tạo của HV có được phát huy không?

Chọn một số ý sau để hình thành và hoàn chỉnh khái niệm nhu cầu học tập:

- Nhu cầu học tập là sự đòi hỏi của con người để thích nghi, thoả mãn cá nhân trong đời sống xã hội và trong cộng đồng.
- Nhu cầu học tập thuộc phạm trù nhận thức, chi phối mạnh mẽ đến sự hình thành phát triển nhân cách của con người.

Nhu cầu và hoạt động nhằm thực hiện nhu cầu là động lực quan trọng để thoả mãn sự mong muốn đó.

Nhu cầu học tập là khát vọng của con người vươn lên tìm hiểu, chinh phục tự nhiên và xã hội.

Nhu cầu học tập còn nhằm mục đích thay đổi bản thân, cải thiện điều kiện, môi trường làm việc, tăng thu nhập, xoá đói giảm nghèo.

Thảo luận nhu cầu học tập có đặc điểm gì?

* *Nêu vài đặc điểm của nhu cầu học tập:*

- Nhu cầu học tập không ổn định. Nó thường thay đổi theo thời gian, không gian, điều kiện và hoàn cảnh sống.
- Nhu cầu học tập của mỗi cá nhân, cộng đồng có nét chung và khác nhau nhất định nào đó.

* *Xác định nhu cầu học tập là điều kiện bắt buộc với GV, cán bộ quản lý cơ sở giáo dục thường xuyên.*

- Xác định nhu cầu học tập là quá trình thu thập, phân tích, lưu trữ thông tin có hệ thống và mang tính cập nhật nhằm xác định ai có nhu cầu học tập, học về cái gì, tại sao? Làm thế nào để đáp ứng các nhu cầu đó?...
- Muốn xác định nhu cầu học tập của cộng đồng thì phải thu thập thông tin về tình hình hiện tại của cộng đồng, sở thích, mong muốn của từng cá nhân trong cộng đồng.
- Thông tin có vai trò như dây nối của ba thành tố chủ yếu của hoạt động cộng đồng, tạo thành vòng tròn khép kín đó là nhu cầu học tập cộng đồng, ban quản lý TTHTCĐ, đơn vị và cá nhân đáp ứng được nhu cầu học tập của cộng đồng.

- Không có thông tin không thể xác định nhu cầu học tập, không thể tổ chức hiệu quả việc học tập trong cộng đồng.

** Các loại thông tin cần thiết để giúp cho việc xác định nhu cầu học tập*

Sắp xếp theo mức độ cần thiết của các loại thông tin sau:

- Thông tin cá nhân: Tuổi tác, trình độ văn hoá, trình độ nghề nghiệp, sở thích cá nhân.
- Thông tin điều kiện, môi trường sống.
- Thông tin về tình hình kinh tế.
- Thông tin về dân số, địa lý, thời tiết.
- Thông tin về tình hình chính trị, xã hội.
- Thông tin về phong tục tập quán, sinh hoạt của cộng đồng.
- Thông tin sức khoẻ, định bệnh.
- Thông tin về truyền thông văn hoá của cộng đồng.
- Thông tin về sự phát triển giáo dục địa phương.

** Nêu các bước tiến hành xác định nhu cầu học tập.*

Bước 1. Thu thập thông tin

- Nghiên cứu tài liệu, số liệu thống kê.
- Phiếu hỏi.
- Phỏng vấn.
- Quan sát.
- Thảo luận và họp.

Bước 2. Phân tích thông tin xác định nhu cầu

- Mô tả nội dung theo thông tin thu được.
- Vẽ bản đồ thôn bản.
- Xây dựng sơ đồ hình cây.

- Xây dựng lịch.
- Xây dựng ma trận.
- Sắp xếp thứ tự ưu tiên.
- Xác định nhu cầu.

Bước 3. Lập kế hoạch giải quyết vấn đề do nhu cầu của cá nhân và của cả cộng đồng đặt ra.

* *Thảo luận GV TTGD TX có nhiệm vụ hướng dẫn báo cáo viên TTHTCĐ tự biên soạn các loại tài liệu như thế nào?*

Mỗi xã trong huyện có những vấn đề, những nhu cầu học tập đặc thù riêng mà TTGD TX huyện không thể đáp ứng được. Vì thế, ngoài việc trực tiếp biên soạn tài liệu cho các TTHTCĐ, TTGD TX cần hướng dẫn cho các TTHTCĐ tự biên soạn tài liệu cho chính cộng đồng mình. Các tài liệu do cộng đồng tự biên soạn sẽ phù hợp hơn.

Để TTHTCĐ có thể tự biên soạn tài liệu, TTGD TX nên:

- Tổ chức tập huấn nâng cao năng lực cho các cán bộ, GV/HDV của TTHTCĐ biết cách khai thác, lựa chọn, chỉnh sửa tài liệu sẵn có ở địa phương hoặc biết cách tự biên soạn tài liệu mới cho cộng đồng của mình (Tham khảo Tài liệu *Hướng dẫn biên soạn tài liệu ở Trung tâm học tập cộng đồng*, do Viện Chiến lược và Chương trình biên soạn, UNESCO Hà Nội tài trợ).
- Tổ chức các trại biên soạn tài liệu cho các TTHTCĐ mà người biên soạn là các cán bộ, GV/HDV của TTHTCĐ. Ngoài ra, nên mời những nghệ nhân, những người có kinh nghiệm ở cộng đồng, các cán bộ đầu ngành ở địa phương, các cán bộ có năng lực của các đoàn thể như Hội Phụ nữ, Hội Nông dân, Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, Hội Khuyến học, Hội Cựu chiến binh, Hội Người cao tuổi, Hội Làm vườn...

Hoạt động 3: Tìm hiểu một số kỹ năng dạy học người lớn.

3.1. MỤC TIÊU HOẠT ĐỘNG

- Người học có các kỹ năng hướng dẫn cho người lớn học tập.

- Biết sử dụng kĩ năng đó vào việc thực hiện nội dung chương trình cho từng đối tượng cụ thể.

3.2. TIẾN TRÌNH HOẠT ĐỘNG

- Đọc phần III Hướng dẫn thực hiện chương trình GDTX đáp ứng nhu cầu người học, cập nhật kiến thức, kĩ năng, chuyển giao công nghệ.
- Thảo luận nhóm câu hỏi: Các kĩ năng hướng dẫn người lớn học gồm kĩ năng cụ thể gì? Nêu nội dung cơ bản của các kĩ năng.
- Các nhóm trình bày.
- Giảng viên bổ sung nội dung thiếu và thống nhất ý kiến.

Nội dung hỗ trợ hoạt động:

(1) *Kĩ năng đặt câu hỏi*

Đa số những thông tin của tài liệu đưa ra dưới dạng câu hỏi.

Nếu được thiết kế tốt sẽ giúp cho người học tham gia học tốt hơn.

Qua câu hỏi, HV nhìn nhận vấn đề toàn diện, sâu sắc và chủ động hơn.

* *Mục đích đặt câu hỏi*

- Hiểu người học, hiểu quan niệm, suy nghĩ, nhu cầu và kinh nghiệm của họ.
- Hướng dẫn gợi ý, dẫn dắt HV tư duy phát hiện vấn đề, giải quyết vấn đề.
- Động viên HV chia sẻ kinh nghiệm.
- Đánh giá mức độ tiếp thu bài học,...

* *Các loại câu hỏi:*

- Câu hỏi gợi mở (kích thích sự so sánh, tìm kiếm, phát hiện, liên tưởng, xâu chuỗi các sự kiện, thông tin,...).
- Câu hỏi đóng (dành cho sự trả lời đơn có hoặc không).

* *Yêu cầu câu hỏi*

- Mục đích hỏi phải rõ ràng, đơn giản dễ hiểu.

- Từ ngữ phù hợp đối tượng, phù hợp nội dung bài học và thực tiễn địa phương.
- Phải mang tính gợi ý, kích thích suy nghĩ.

(2) Kỹ năng lắng nghe:

- Mục đích lắng nghe.
- Để lắng nghe có hiệu quả cần chú ý gì?
- Thái độ khi lắng nghe.
- Những điều nên tránh khi lắng nghe.

(3) Kỹ năng trình bày:

Mục đích của trình bày.

Các bước của bài trình bày (xác định chủ đề và đối tượng; xây dựng, lựa chọn thông tin, nội dung cần trình bày; xác định thời gian, địa điểm; phương tiện đồ dùng dạy học; các từ nhắc để trình bày tránh sót, tránh quá thời gian).

Yêu cầu: mạch lạc, rõ ràng có trọng tâm trọng điểm, các vấn đề bảo đảm sự logic.

Mỗi vấn đề khoảng 20 phút là tốt nhất.

Nên có ba phần đặt vấn đề, giải quyết vấn đề và kết thúc vấn đề.

Cần kết hợp giọng nói với cử chỉ, điệu bộ để thu hút và lôi cuốn người nghe.

Hoạt động 4: Lựa chọn các phương pháp, hình thức tổ chức thực hiện Chương trình GDTX tại địa phương.

4.1. MỤC TIÊU HOẠT ĐỘNG

- Người học nêu được một số phương pháp và hình thức tổ chức thực hiện chương trình tại TTHTCĐ.
- Xác định được mục đích của từng phương pháp, ưu điểm, các bước tiến hành của từng phương pháp.
- Biết được một số trò chơi sinh hoạt tập thể khi tổ chức các lớp học cộng đồng.